

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1918 kl. 5 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 12, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen med begäran om utredning om äktenskapsbildningens inom landet befrämjande genom statens medverkan.

I en inom första kammaren av herr *von Koch* väckt motion, nr 120, i vars syfte herrar Widell och Alfred Petré n instämt, vilken motion remitterats till kammarens andra tillfälliga utskott, hemställes, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt genom statens medverkan äktenskapsbildningen i vårt land skall kunna verksamt befrämjas samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Motionen.

I motiveringen till sitt förslag yttrar motionären:

»Vid föregående års riksdag väckte undertecknad en motion om utredning, huruvida och under vilka villkor statsbidrag skulle kunna lämnas som hjälp till bosättning åt personer, vilka ämna ingå äktenskap. I motionen påvisades, vilken ofördelaktig ställning Sverige intager i avseende på äktenskapsfrekvensen, och det framhölls utförligt, vilka svåra olägenheter ur sedlighets-, utvandrings- m. fl. synpunkter den låga äktenskapsfrekvensen medför. Såsom ett medel att främja en ökad äktenskapsbildning framställdes ett förslag, att staten skulle under vissa villkor lämna unga personer, som ämnade ingå äktenskap, en så kallad bosättningshjälp. Skulle ett dylikt förslag anses för vittomfattande att i sin helhet realisera, framkastades tanken att begränsa detsamma till att omfatta allenast landsbygdens befolkning och eventuellt närmast för deras räkning, som stode i begrepp att skaffa sig ett eget hem.

Första kammarens andra tillfälliga utskott, som behandlade detta ärende, upptog detsamma med stort intresse. Utskottet påvisade med siffror, vilken

ofördelaktig ställning Sverige intager i äktenskapshänseende — enligt 1913 års statistik var äktenskapsfrekvensen i Sverige lägre än i något annat europeiskt land med undantag av Irland och Finland, och vad beträffade födelsetalet hade endast Frankrike och Irland att uppvisa ett lägre sådant än Sverige. Att råda bot på detta missförhållande vore visserligen svårt, men utskottet ansåg att det dock gälde att klarlägga och därpå i görligaste mån söka avlägsna de olikartade orsakerna till det onda. Utskottet ställde sig sålunda sympatiskt till en utredning om åtgärder ägnade att främja äktenskapsbildningen, men då motionens kläm allenast pekade på *ett* medel, bosättningshjälpen, och då i ett yttrande av socialstyrelsen anvisats *andra* beaktansvärda utvägar att öka äktenskapsbildningen, ansåg utskottet, att en eventuell utredning borde upptaga frågan i hela dess vidd och ej endast den del därav, som i motionen avsågs. Och då utskottet ansåg sig sakna befogenhet att göra framställning om en dylik utvidgad utredning, kunde utskottet ej tillstyrka motionen utan uttalade endast förhoppningen, att socialstyrelsen måtte snarast upptaga den viktiga frågan till behandling. I enlighet med utskottets förslag blev ock sedan motionen av första kammaren avslagen.

Då sålunda endast formella skäl synas ha orsakat, att denna fråga ej blev förd närmare sin lösning vid föregående riksdag, och då sedan dess intet åtgjorts i densamma från statens sida, har jag all anledning att ånyo framföra ärendet till riksdagens behandling, viss om, att behovet av en ändring på detta område blir för varje år allt mer trängande. Ett värdefullt stöd för denna min uppfattning har jag funnit i det ovannämnda utlåtandet av socialstyrelsen. Efter ett vidlyftigt skärskådande av frågan förklarar socialstyrelsen, att »beaktansvärda skäl tala för att en utredning angående lämpligaste sättet för befrämjande av äktenskapsbildningen i vårt land omedelbart bör komma till stånd». Styrelsen anser visserligen, att frågan om nativitetens höjande är befolkningsrörelsens brännpunkt; men då den låga födelsesiffran hos oss till väsentlig del måste tillskrivas den låga äktenskapsfrekvensen, är det naturligt, »att man för Sveriges vidkommande i främsta rummet borde taga sikte på ett befrämjande av äktenskapsbildningen såsom ett medel att höja nativiteten». Såsom ett led i detta strävande vill styrelsen förorda bosättningshjälpen, särskilt och i förening med andra åtgärder för *statstjänarna* samt för *jordbruksbefolkningen*. Om staten på olika sätt främjade de gifta statstjänstemännens ställning, skulle detta utgöra ett föredöme för de kommunala anställningarna samt för vissa enskilda verksamhetsgrenar t. ex. banker, järnvägar o. s. v. Vad angår jordbruksbefolkningen, har denna att uppvisa en mycket låg äktenskapsfrekvens, bl. a. förorsakad av att så många unga människor flytta

från landet till städerna. Kunde bosättningshjälp tillerkännas jordbruksbefolkningen, skulle måhända ett av medlen vara funnet att kvarhålla befolkningen på landet. På ett naturligt sätt kunde en dylik hjälpverksamhet hopknytas med egnahemslånerörelsen. Att denna icke nått en större omfattning torde bl. a. bero på svårigheten att erhålla medel för nödiga inventarier. Särskilt under dessa dyrtider gjorde sig denna svårighet gällande. »Principiellt tilltalande vore därför, att staten till den, som ämnade gifta sig och samtidigt stode i begrepp att mottaga jordbruks-egnahem, förutom lån enligt fastställda villkor för förvärv av vederbörande fastighet, jämväl lämnade bidrag till inköp av inventarier». En dylik åtgärd skulle komma just det befolkningslager till godo, där en höjning av äktenskapsfrekvensen är mest påkallad, varjämte man på grund av villkoren för egnahemslånen kunde förutsätta, att mottagarna av bidraget äro skötsamma människor, som äga förmåga att försörja sig själva och sina barn.

Socialstyrelsen framkastar emellertid vid sidan av nu nämnda jämväl andra medel för att främja äktenskapsbildningen, bl. a. *spartvång*, vilket borde åläggas alla ogifta män i åldern 18—30 år för att underlätta bosättningen. Ett sådant sparsystem kunde möjligen samorganiseras med allmänna pensionsförsäkringen. Som villkor kunde föreskrivas, att den sparade summan icke i sin helhet finge utbetalas annat än som bosättningshjälp, men att insättningarna, för den händelse insättaren icke gifte sig, i allt fall skulle tillgodoräknas honom såsom gjorda för vinnande av frivillig pension. Ovannämnda villkor ansåges skola bliva en kraftig drivfjäder för ingående av äktenskap, särskilt om det sparade kapitalet uppginge till en mera avsevärd summa.

Det förtjänar anföras, att detta förslag om spartvång, enligt vad jag inhämtat, vunnit stor tillämpning i Tyskland under kriget. Det lättsinniga sätt, varpå stora förtjänster förslösats, har förmått myndigheterna att påbjuda sparplikt för minderåriga arbetare av båda könen. I Berlin är detta spartvång så anordnat, att varje yngling eller flicka under 18 år äger av sin arbetsförtjänst utbekomma allenast 18 mark i veckan; det överskjutande beloppet är arbetsgivaren skyldig att insätta i en sparbank, vars direktions endast efter uppå ansökan beviljat tillstånd av Berlins magistrat får utbetala tillgodohavandet till de minderåriga eller deras målsmän. Systemet uppges i hela Tyskland ha medfört åsyftad verkan och har mött gillande från olika håll. Endast fackorganisationerna ha icke kunnat förlika sig med vad de betrakta som otillbörligt förmyndarskap över fria arbetare.

Införandet av spartvång för underlättande av bosättning bör givetvis tagas under omprövning vid en blivande utredning. Men det torde kunna

ifrågasättas, om ej den lämpligaste *formen* för sparandet är att gå den frivilliga försäkringens väg. Redan nu förekommer inom de enskilda försäkringsanstalterna åtskilliga möjligheter att genom insättningar åstadkomma ett kapital vid den tidpunkt äktenskap ingås. Om staten medverkade genom att lämna bidrag till en statsförsäkring för ändamålet, och om därvid statsbidraget ställdes i viss proportion till de gjorda inbetalningarna, finnas stora utsikter till att en dylik försäkring skulle bli ganska allmänt anlitad. Naturligtvis böra såväl män som kvinnor kunna vinna inträde i denna försäkring. Att densamma på något sätt bör förbindas med den frivilliga försäkringen, är tydligt. Och slutligen torde denna »äktenskapsförsäkring» böra bli ett led i den agitation för en ökad sparsamhet bland de unga, som det torde ligga i föräldrars, lärares och arbetsgivares gemensamma intresse att få till stånd».

Utskottet.

I föreskriven ordning har utskottet inhämtat yttranden i ärendet *dels* från kungl. socialstyrelsen, vilken hänvisat till sitt den 21 mars 1917 avgivna utförliga utlåtande över herr von Kochs motion i frågan vid förledet års riksdag, vilket, här ovan refererat, återfinnes tryckt som bilaga till detta utskotts betänkande, nr 13, över sistnämnda motion, varjämte styrelsen meddelar, att någon ytterligare utredning i ämnet hittills icke blivit igångsatt inom styrelsen, *dels* från kungl. pensionsstyrelsen, som lämnat en här nedan bifogad utredning i fråga om statens medverkan till att genom inbetalningar till den frivilliga pensionsförsäkringen ett kapital må sparas till den tidpunkt, då äktenskap ingås och därigenom giftermål må kunna underlättas. Pensionsstyrelsen har, utan att vilja uttala sig om lämpligheten av den föreslagna formen av socialförsäkring, genom detta sitt yttrande velat påvisa, att det tekniskt kan låta sig göra att kombinera en försäkring i angiven riktning med den frivilliga pensionsförsäkringen.

Utskottet saknar anledning att frågå sitt uttalande vid sistlidne års riksdag, att den samhällsangelägenhet, som det här gäller, är värd allvarligt beaktande och väl förtjänar att genom en ingående utredning klarläggas, för att från statsmakternas sida verk samma åtgärder må kunna vidtagas att stärka den svenska nationens inom vårt land livskraft och utveckling. Då motionären i år lagt sitt förslag så, att därpå kan grundas en framställning om en allsidig utredning av frågan ur alla de synpunkter, som böra tagas under omprövning, och han särskilt framhållit önskvärdheten av att vårt folk redan från yngre år bör tillhållas och uppmuntras till sparsamhet med sina arbetsförtjänster, som ofta lätt sinnigt förslösas till nöjen och dylikt, har utskottet intet att invända mot en riksdagsskrivelse i motionens syfte. Det är ett beklagligt faktum, att föränsamheten hos ungdomen med hänsyn till bosättning och egen familjs

bildande i allmänhet taget är mindre i vår tid än förr, ehuru arbetsininkomsterna de senare åren avsevärt stegrats på många områden. Det är sannt, att under nuvarande dyrtid dessa inkomster för det stora flertalet knappast räcka till de nödvändiga levnadsbehoven, men man måste vid en blivande utredning utgå från normala förhållanden, vilka man må hoppas skola i en snar framtid åter inträda.

Givetvis bör ock tagas i övervägande, i vad mån staten må lämna sitt ej blott ordnande, utan även ekonomiska stöd för en sådan på god sparsamhetsanda byggd självhjälp för de mindre bemedlades grundande av egna hem i stad såväl som å landsbygd. Det tryggaste underlaget härför måste alltjämt vara den individuella omtanken och omsorgen för framtiden, som från det allmännas sida böra uppmuntras, stärkas och tillvaratagas.

I sitt intressanta utlåtande har pensionsstyrelsen lämnat ett vägledande uppslag till en utredning av denna viktiga del av frågan om äktenskapsbildningens befrämjande genom statens medverkan. Detta utgör en närmare utveckling av den tankegång, som gör sig gällande i socialstyrelsens vid utskottets betänkande fogade yttrande i ärendet vid fjolårets riksdag.

Utskottet vidhåller sin då uttalade uppfattning, att socialstyrelsen synes äga vida större förutsättningar för att sakligt och inom begränsad tid verkställa utredningen i fråga än en särskilt tillsatt kommitté, och tillägger nu, att denna utredning samt avgivande av förslag lämpligen bör kunna ske i samarbete och samförstånd med pensionsstyrelsen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att första kammaren ville för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt genom statens medverkan äktenskapsbildningen i vårt land må kunna verksamt befrämjas, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 18 april 1918.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Närvarande vid ärendets slutbehandling inom utskottet: herrar *Nylander, Danström, von Koch, Larson, Kjellgren, Ström* och *Welander*.

Bilaga.

Till Riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.

Kungl. Maj:t har den 12 februari 1918 anbefallt pensionsstyrelsen att avgiva och till Riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott överlämna av utskottet begärt yttrande över en inom kammaren väckt motion, nr 120, om utredning i fråga om *äktenskapsbildningens befrämjande* genom statens medverkan.

Med anledning härav får pensionsstyrelsen anföra följande.

Motionären erinrar till en början om, att han vid 1917 års riksdag väckte en motion (nr 55 i första kammaren) om utredning i fråga om statsbidrag till bosättningshjälp åt personer, vilka ämnade ingå äktenskap, samt hänvisar till den utförligare motiveringen till denna motion. Den nu ifrågavarande motionen avser bland annat utredning av frågan om statens medverkan till att genom inbetalningar till den frivilliga pensionsförsäkringen ett kapital må sparas till den tidpunkt, då äktenskap ingås, och därigenom giftermål må kunna underlättas. Det torde huvudsakligen vara över denna del av den åsyftade utredningen, som pensionsstyrelsen har att yttra sig.

Motionären nämner, att redan nu inom de enskilda försäkringsanstalterna åtskilliga möjligheter förekomma att genom insättningar åstadkomma ett kapital vid den tidpunkt äktenskap ingås.

Vid ett flertal försäkringsanstalter förekomma, enligt vad styrelsen har sig bekant, former av barnförsäkring, där hela försäkringsbeloppet eller en del av detsamma utbetalas till den försäkrade vid en ålder av 20—25 år eller däromkring, och det vid dessa åldrar sålunda tillgängliga försäkringsbeloppet kan naturligtvis bland annat även användas till bosättningshjälp, men någon *särskild hänsyn till äktenskapsbildningen tages i allmänhet icke vid dessa försäkringar*. I ett bolag förefinnes emellertid en verklig giftermålsförsäkring för kvinnor. Den förekommer under två olika former, »blandad hemgifts- och kapitalförsäkring» och »blandad hemgifts- och pensionsförsäkring», samt gäller i båda fallen två personer, en äldre försörjare och en flicka, till vars förmån försäkringen tages. Om den senare gifter sig före fyllda 40 år, utbetalas kapitalet till henne såsom bosättningshjälp. Avlider hon före fyllda 15 år, återbetalas de erlagda premierna. Dör hon ogift mellan 15 och 40 år, förfaller försäkringen utan vidare. Om hon fortfarande lever ogift vid 40 års ålder, utbetalas vid den förra försäkringsformen det försäkrade kapitalet, vid den senare åter en årlig livstidspension, som utgår med 10 % av kapitalet. Pensionsbeloppet utbetalas då första gången så snart hon fyllt 40 år och fortfar sedermera att utgå även om hon inträder i äktenskap.

Följande exempel må anföras å en »blandad hemgifts- och pensionsförsäkring». Premien betalas årligen under 20 år, dock endast så länge försörjaren lever och den

försäkrade lever ogift. För en årspremie å 10 kronor erhålles följande försäkringsbelopp, växlande med försörjarens och den försäkrades ålder närmaste födelsedag efter det försäkringen tagits.

Försörjarens ålder år	Den försäkrades ålder			
	1 år kr.	6 år kr.	10 år kr.	14 år kr.
21	270	217	174	131
30	267	216	173	131
40	260	211	169	128
50	245	199	161	123
60	211	174	142	111

Skall man söka inrätta någon liknande social giftermåls- eller bosättningsförsäkring, torde denna böra förbindas med vissa villkor.

Motionären förutsätter, att staten skall medverka till försäkringen genom att lämna bidrag i viss proportion till de gjorda inbetalningarna. I sin förutnämnda motion vid 1917 års riksdag har motionären emellertid vidrört frågan, huruvida icke skyldig hänsyn till statens kostnader torde kräva, att bosättningshjälpen från statens sida begränsades, i ändamål att densamma i vidaste mån måtte tillkomma personer, vars omständigheter gjorde det svårt eller omöjligt för dem att anskaffa nödiga bosättningsmedel. Vid den frivilliga pensionsförsäkringen utgår som bekant statsbidrag, svarande mot $\frac{1}{8}$ eller $12\frac{1}{2}$ % av erlagda avgifter, dock endast för avgifter intill ett belopp av högst 30 kronor om året. För den här ifrågavarande försäkringen skulle kunna tänkas, att statsbidraget utginge med större belopp — t. ex. med 25 % av erlagda avgifter eller däromkring — men även vid denna försäkringsform torde bidraget lämpligen böra utgå endast för avgifter intill något visst maximibelopp.

I fråga om bosättningshjälpen gav motionären vidare uttryck för den tanken, att för motarbetande av ett olämpligt äktenskapsurval sökande av bosättningshjälp borde avfordras läkarbetyg. I samband härmed, anförde motionären, stode frågan om åldersgränsen. Då numera en ganska stor erfarenhet föreläge i fråga om den rashygieniskt sett lämpligaste äktenskapsåldern, borde viss maximi- och minimiålder stadgas för erhållande av bosättningshjälp.

Pensionsstyrelsen har icke avsett att i här föreliggande yttrande ingå på någon utredning rörande de ur anförda synpunkter lämpliga åldersgränserna. I de exempel, som här nedan lämnas till närmare belysning av möjligheten att ordna den föreliggande försäkringsfrågan, äro sålunda åldersgränserna i viss mån godtyckligt valda.

Vill man tekniskt gripa sig an med den föreliggande frågan, torde tankegången i huvudsak bliva följande.

En renodlad försäkringsform i föreslagen riktning skulle innebära, att — för lika avgifter — var och en, som gifte sig mellan de givna åldersgränserna, erhöle samma bosättningshjälp oberoende av äktenskapsåldern i övrigt, medan försäkrad, som fortfarande vore ogift vid överskridandet av den övre åldersgränsen, förlorade alla sina insatser.

Utom det att en dylik försäkringsform måhända i och för sig är mindre tillta-

lande, kan mot donsamma anmärkas, att, då i försäkringen ingår ett så svårberäkneligt och av de försäkrades vilja beroende moment som giftermålsfrekvensen vid olika åldrar, försäkringen måste, om den skall vara solid, betinga ett betydande säkerhetstillägg, vilket skulle väsentligen fördyra densamma.

Det skulle kunna tänkas, att beräkningarna beträffande erforderliga avgifter gjordes med mindre försiktighet och att staten åtog sig att täcka den brist, som eventuellt kunde uppkomma, men även mot en dylik anordning torde starka betänkligheter kunna göras gällande, särskilt som den uppkommande bristen skulle kunna komma att bli ganska betydande. Det bör erinras, att själva försäkringen just skulle vara anlagd på att — åtminstone beträffande de försäkrade — skapa andra och för försäkringens ekonomi oförmånligare frekvenstal än de nuvarande, på vilka beräkningarna skulle grundas.

En mot den nu omnämnda försäkringsformen motsatt ytterlighet representeras av en försäkring, som härledes ur nedanstående tabell.

Tabell 1. Om 10 kronor om året insätts i den enskilda frivilliga försäkringen utan avgiftsåterbetalning vid dödsfall, blir vid nedan angivna tidpunkter, under förutsättning att pension icke på grund av inträdd invaliditet börjat utgå, pensionens kapitalvärde följande (då hänsyn icke tagits till utgående statsbidrag):

Ålder för vilken kapitalvärdet gäller	Ålder vid insättningarnas början				
	0 år	1 år	6 år	10 år	14 år
Pensionens kapitalvärde kronor					
<i>Man:</i>					
21 år	336	312	208	139	80
25 »	443	414	291	209	140
30 »	598	562	412	312	228
35 »	783	740	556	435	332
40 »	1007	954	731	584	459
45 »	1277	1213	942	763	611
50 »	1595	1518	1191	976	792
<i>Kvinna:</i>					
17 år	248	227	141	81	32
20 »	313	289	190	124	68
25 »	440	411	289	207	139
30 »	580	545	399	303	221
35 »	735	695	523	409	313
40 »	914	867	667	533	421

Försäkringen skulle då i princip kunna ordnas på exempelvis ungefär följande sätt:

Om den försäkrade blir invalid före äktenskapsingående, gälla avgifterna såsom gjorda för den frivilliga försäkringen, och likaså om den försäkrade fortfarande är ogift vid uppåendet av de angivna åldersgränserna, 50 år för man och 40 år för kvinna (eller andra åldersgränser, som vid en närmare utredning kunna finnas lämpliga). Vid äktenskapets

ingående före nämnda åldrar upphör däremot försäkringen och i stället utbetalas kapitalvärdet av densamma jämte vederbörligt statsbidrag.

Vid denna försäkringsform skulle sålunda de, som gifta sig, icke bliva särskilt gynnade framför övriga delägare i den frivilliga försäkringen. Stimulerandet till giftermål skulle endast ske därigenom, att de försäkrade vid äktenskaps ingående få rättighet att utfå kapitalvärdet av försäkringen jämte motsvarande statsbidrag.

Ingendera av de båda anförda ytterlighetsformerna torde måhända få anses såsom vidare tillfredsställande, men genom att i lämpliga portioner blanda ihop dem skulle en passande försäkringsform kunna tänkas komma till stånd. Ett dylikt tillvägagående innebär i sak endast ett anlitande av den praxis, som i regel och på olika områden brukar följas, då det gäller att skapa användbara försäkringsformer.

Om man — för att välja ett konkret exempel — förslagsvis låter 10 % av försäkringen vara verklig giftermålsförsäkring och de övriga 90 % anordnade på sätt senast angivits samt därtill lägger garanti från statens sida för täckande av eventuell brist, skulle i huvudsak vinnas två avsevärda fördelar framför en ren giftermålsförsäkring.

Å ena sidan är det klart, att den fördyring av försäkringen, som blir en följd av användandet av försiktigare beräkningsgrunder beträffande giftermålsfrekvensen, drabbar en dylik blandad försäkring mindre hårt än en ren giftermålsförsäkring: För varje 10-krona, varmed på grund av försiktigare beräkningsgrunder försäkringsbeloppet skulle minskas vid en ren giftermålsförsäkring, skulle nämligen vid den blandade försäkringen minskningen endast bliva en krona.

Om man exempelvis förutsätter att, med utgångspunkt från vissa beräkningsgrunder rörande giftermålsfrekvensen, det vid en viss tidpunkt förfallna försäkringsbeloppet beräknats till vid ren giftermålsförsäkring 320 kronor och vid blandad försäkring 298 kronor, samt att vid val av försiktigare grunder det förra försäkringsbeloppet måste minskas från 320 till 290 kronor, skulle motsvarande minskning vid den blandade försäkringen endast bliva från 298 kronor till 295 kronor, sålunda en obetydlighet.

Å andra sidan borde vid en blandad försäkring statens risk för den åtagna garantin — om man icke räknade alltför lättsinnt — kunna bliva så gott som borteliminerad eller åtminstone mycket avsevärt reducerad.

Antag exempelvis, att efter en tids rörelse vid ren giftermålsförsäkring förlusten på grund av från beräkningarna avvikande giftermålsfrekvens vore 300,000 kronor men att, å andra sidan, på grund av förefintlig säkerhetsmarginal beträffande ränta, dödlighet m. m. uppstode ett överskott av alternativt a) 25,000 kronor eller b) 50,000 kronor. Staten hade då att på grund av sin garanti träda emellan med netto i fallet a) 275,000 kronor och i fallet b) 250,000 kronor.

Vid den blandade försäkringen åter bleve — om man tänker sig rörelsen och förhållandena i övrigt desamma — bruttoförlusten endast $\frac{1}{10}$ av 300,000 kronor eller med andra ord 30,000 kronor och nettoförlusten för staten således i fallet a) endast 5,000 kronor. I fallet b) åter uppstode ett nettoöverskott å 20,000 kronor, vadan statens inskridande ej behövdes.

Nu blir den närmaste frågan naturligtvis den, hur man lämpligen skall välja blandningen av de båda försäkringsmomenten. Det är uppenbart att ju större del man medtager av ren giftermålsförsäkring, desto förmånligare blir den blandade försäkringen för dem som gifta sig — särskilt för dem som gifta sig tidigt — och desto oförmånligare för de övriga försäkrade, särskilt för dem som förbli ogifta. Eu verkan i enahanda riktning åstadkommes emellertid naturligen, om man graderar statsbidraget så, att man ger en större procentsats åt dem, som gifta sig tidigt, och successivt minskar

procentsatsen ned till en lägsta procent — eventuellt 0 — för dem, som förbliva ogifta eller bliva invalider. Och tydligt är, att man, teoretiskt åtminstone, kan gradera statsbidraget så, att man därigenom vinner identiskt detsamma som om man i viss proportion ökar den rena giftermålsförsäkringens andel i den blandade försäkringen.

Under sådana omständigheter är det naturligtvis åtskilligt, som talar för att man i första hand begagnar sig av en dylik gradering av statsbidraget. Man förvärvar även på denna väg åt försäkringen ökad karaktär av giftermålsförsäkring utan att dock beräkningarna samtidigt förlora i tillförlitlighet och i följd därav behovet ökas av att anlita den mindre tilltalande utvägen att av staten begära en garanti av tämligen oviss innebörd.

För att närmare belysa, vilka mål man kan nå med de här antydda medlen, lämnas här nedan i tabellerna 2—6 några exempel på olika anordningar, som möjligen kunna tänkas användbara. I tabellerna 2—4 har befrämjandet av de tidigare äktenskapen förutsatts ske enbart genom gradering av statsbidraget på sätt den andra kolumnen i respektive tabeller närmare angiver, i tabellerna 5—6 åter såväl genom dylik gradering som genom införande i försäkringen av en viss procent ren giftermålsförsäkring.

Tab. 2. Insättningarna förutsättas ske med 10 kronor årligen till och med året närmast före det, under vilket äktenskap ingås. De utfallande beloppen vid äktenskapets ingående bliva, statsbidraget inräknat, följande:

Ålder då äktenskapet ingås	Statsbidrag %	Ålder vid insättningarnas början				
		0 år	1 år	6 år	10 år	14 år
		Utfallande kapital, inkl. statsbidrag, kronor				
<i>Man:</i>						
21 år	50	504	468	312	209	120
25 »	50	664	620	436	314	210
30 »	40	837	787	577	437	319
35 »	30	1018	962	723	566	432
40 »	23	1239	1173	899	718	565
45 »	18	1507	1431	1112	900	721
50 »	13	1802	1715	1346	1103	895
<i>Kvinna:</i>						
17 år	50	372	341	212	123	48
20 »	50	470	434	285	186	102
25 »	40	615	575	404	290	195
30 »	28	742	698	511	388	283
35 »	18	867	820	617	483	369
40 »	13	1033	980	754	602	476

Om den försäkrade förblir ogift eller blir invalid före äktenskaps ingående, tillgodoräknas avgifterna såsom i vanlig ordning erlagda för den enskilda frivilliga pensionsförsäkringen utan villkor om avgiftsåterbetalning.

Då statsbidraget inom den frivilliga försäkringen utgår med $12\frac{1}{2}\%$, har här statsbidraget till det vid äktenskaps ingående utfallande kapitalbeloppet förslagsvis bestämts till 13% vid de högsta åldersgränserna, varefter procentsatsen successivt ökas för lägre äktenskapsåldrar upp till 50% . Man kan naturligtvis alltid göra graderingen så, att — efter vissa teoretiska förutsättningar — det *genomsnittliga* statsbidraget kommer att belöpa sig till någon lämplig procentsats, från vilken man på förhand utgår, t. ex. ovan anförda 25% . En sålunda genomförd gradering skulle emellertid givetvis erfordrat en vida mera genomgripande utredning än pensionsstyrelsen vid detta tillfälle haft möjlighet verkställa, och det har ej heller ingått i styrelsens avsikt med det nu lämnade belysningsmaterialet, att de siffror, som där angivas rörande procentsatsernas fördelning, skola betraktas såsom i någon mån slutgiltiga.

Mot tabell 2 skulle måhända kunna göras den invändningen, att den skillnad, som förefinnes mellan försäkringsbeloppen vid tidigare och senare äktenskapsåldrar, är alltför stor, särskilt i betraktande av att den avsedda försäkringsformens syfte skulle vara att skapa bosättningshjälp vid ingående av äktenskap med särskilt tillgodoseende av tidiga äktenskap.

För att särskilt befordra bildandet av tidiga äktenskap skulle man emellertid eventuellt kunna bestämma, att kapitalvärdet endast utbetalades för avgifter, erlagda intill viss uppnådd ålder, förslagsvis 25 år. De vid senare ålder erlagda avgifterna skulle då enbart gälla för erhållande av pension på grund av frivilliga avgifter enligt bestämmelserna i lagen den 14 juni 1917. En dylik anordning skulle naturligen verka i den riktning, att bosättningshjälpen tillväxt vid uppskjuten äktenskapsålder bleve avsevärt mindre.

Särskilt vid en blandad försäkring, i vilken en större eller mindre del ren giftermålsförsäkring införes, skulle en sådan anordning bland annat äga även det företrädet,

Ålder då äktenska- pet ingås	Stats- bidrag %	Ålder vid insättningarnas början				
		0 år	1 år	6 år	10 år	14 år
		Utfallande kapital, inkl. statsbidrag, kronor				
<i>Man:</i>						
25 år	50	664	620	436	314	210
30 »	40	759	709	498	359	240
35 »	30	858	802	563	406	272
40 »	23	987	923	648	467	313
45 »	18	1149	1073	754	543	364
50 »	13	1327	1240	871	627	420
<i>Kvinna:</i>						
25 år	40	615	575	404	290	195
30 »	28	672	628	441	317	213
35 »	18	727	680	478	343	230
40 »	13	816	763	536	385	258

att faran för ett för försäkringens ekonomi oförmånligt urval av försäkrade i någon mån bleve minskad.

Även fränsett att sakskal kunna tala för bestämmelser i nyssnämnda riktning. Hava de följande tabellerna uträknats under den förutsättning, att sista avgiften i samtliga fall erlagts vid 24 års ålder. Med en dylik uppställning av tabellerna vinnes nämligen, att inom varje särskild kolumn de erlagda avgiftsbeloppen äro desamma, vilket givetvis ger i viss mån säkrare hållpunkter för en jämförelse mellan de anförda siffrorna.

Tab. 3. Insättningarna förutsättas fortfarande vara 10 kronor årligen med sista inbetalning vid 24 års ålder. Statsbidraget har graderats liksom i tab. 2 från 13 till 50 %. (Se sid. 11.)

Om den försäkrade förblir ogift eller blir invalid före äktenskaps ingående, tillgodoräknas avgifterna såsom i vanlig ordning erlagda för den enskilda frivilliga pensionsförsäkringen, utan villkor om avgiftsåterbetalning.

Tab. 4. Insättningarna beräknade till 10 kronor årligen med sista inbetalning vid 24 års ålder. Statsbidraget sjunker från 50 till 0 %.

Ålder då äktenska- pet ingås	Stats- bidrag %	Ålder vid insättningarnas början				
		0 år	1 år	6 år	10 år	14 år
		Utfallande kapital, inkl. statsbidrag, kronor				
<i>Man:</i>						
25 år	50	664	620	436	314	210
30 »	40	759	709	498	359	240
35 »	30	858	802	563	406	272
40 »	20	963	900	632	455	305
45 »	10	1071	1000	703	506	339
50 »	0	1175	1097	771	555	372
<i>Kvinna:</i>						
25 år	40	615	575	404	290	195
30 »	25	656	613	431	310	208
35 »	12	689	645	453	326	218
40 »	0	722	675	474	341	228

Därest den försäkrade förblir ogift eller blir invalid före äktenskaps ingående, tillgodoräknas avgifterna såsom erlagda för den enskilda frivilliga pensionsförsäkringen utan villkor om avgiftsåterbetalning, dock att statsbidrag ej utgår.

Huru försäkringsbeloppen skulle ställa sig vid en blandad försäkring, tarvar naturligtvis en utförlig och noggrann utredning. Endast i ändamål att ungefärligen antyda, hur kombinationen kommer att verka, lämnas här två exemplifierande tabeller, uträknade efter den mycket godtyckliga förutsättningen, att giftermålsfrekvensen bland de försäkrade vore 60 % vid en beräknad effektiv medelålder av 30 år för man och 25 år för kvinna.

Tab. 5. Med en insättning av 10 kronor årligen till och med 24 års ålder och med 10 % giftermålsförsäkring bliva beloppen följande:

Ålder då äktenska- pet ingås	Stats- bidrag %	Ålder vid insättningarnas början				
		0 år	1 år	6 år	10 år	14 år
		Utfallande kapital, inkl. statsbidrag, kronor				
<i>Man:</i>						
25 år	50	733	685	481	347	232
30	40	810	757	531	383	256
35 »	30	890	831	584	421	282
40 »	20	975	911	640	461	309
45 »	10	1063	993	698	503	337
50 »	0	1147	1072	753	542	363
<i>Kvinna:</i>						
25 år	40	656	614	431	310	208
30 »	25	684	638	448	322	216
35 »	12	704	658	462	332	223
40 »	0	723	676	475	341	229

Tab. 6. Med 20 % giftermålsförsäkring och under i övrigt enahanda förutsättningar som i tabell 5 erhållas följande belopp:

Ålder då äktenska- pet ingås	Stats- bidrag %	Ålder vid insättningarnas början				
		0 år	1 år	6 år	10 år	14 år
		Utfallande kapital, inkl. statsbidrag, kronor				
<i>Man:</i>						
25 år	50	803	749	527	379	254
30 »	40	861	804	565	407	272
35 »	30	922	861	605	436	292
40 »	20	987	922	648	467	313
45 »	10	1056	986	693	499	334
50 »	0	1120	1046	735	530	355
<i>Kvinna:</i>						
25 år	40	697	652	458	329	221
30 »	25	709	662	465	334	224
35 »	12	717	670	470	338	227
40 »	0	724	677	475	342	229

Om den försäkrade förblir ogift eller blir invalid före äktenskaps ingående, räknas vid försäkring enligt tab. 5 90 % och enligt tabell 6 80 % av erlagda avgifter honom tillgodo såsom gjorda för den enskilda frivilliga pensionsförsäkringen, utan villkor om avgiftsåterbetalning, dock att statsbidrag ej utgår.

Enligt tabell 6 utgår bosättningshjälpen med praktiskt sett i det närmaste samma belopp för samma avgifter, oberoende av åldern vid äktenskaps ingående. Detta gäller särskilt beträffande kvinnorna, men även, om också i mindre grad, för männen inom äktenskapsåldrar, vilka kunna anses som normala.

Utan att vilja yttra sig om lämpligheten av den föreslagna formen av socialförsäkring, har pensionsstyrelsen med det ovan anförda velat påvisa, att det tekniskt kan låta sig göra att kombinera en försäkring i angiven riktning med den frivilliga pensionsförsäkringen.

De till styrelsens biträde förordnade sakkunniga hava förklarat sig instämma i vad styrelsen sålunda anført.

Stockholm den 11 april 1918.

ADOLF AF JOCHNICK.

O. F. Enbom.

Carl Broberg.

Karl Dickman.

Hugo Elliot.

Erik Stridsberg.

Axel Telander.

föredragande.
